

MEDUNARODNI PAKT O GRAĐANSKIM

I POLITIČKIM PRAVIMA

Distr.: Opšte
18. Jun 2013.godine
Original: Engleski jezik

Komitet za ljudska prava

Predstavke brojevi: 1917/2009, 1918/2009, 1925/2009 i 1953/2010

Mišljenje usvojeno na 107.sjednici Komiteta
(11-28.mart 2013.godine)

Podnijeli: Fatima Prutina, Asmir Prutina, Hasib Prutina, Hasiba Zlatarac, Alma Čardaković, Mihra Kozica, Bajazit Kozica, Selima Kozica, Ema Čekić, Sanela Bašić, Sead Čekić i Samir Čekić (zastupajući, Track Impunity Always–TRIAL)

Navodne žrtve: Autori predavki predavki i nestali članovi njihovih porodica, Fikret Prutina, Huso Zlatarac, Nedžad Zlatarac, Safet Kozica i Salih Čekić

Država članica: Bosna i Hercegovina

Datumi predavki: 24. juli 2009.godine, 26. Avgust 2009.godine, 12. novembar 2009.godine i 3. decembar 2009.godine (inicijalni podnesci)

Referentni dokument: Odluke Specijalnog izvjestioca 97, Državi članici dostavljene 18. Novembra 2009.godine, 24. novembra 2009.godine, 29. decembra 2009.godine i 1. juna 2010.godine (nisu izdate u obliku dokumenta)

Datum usvajanja mišljenja: 28.mart 2013.godine

Predmet: Prisilni nestanci i efikasana pravni lijek

Ostala pitanja: Pravo na život, zabrana mučenja i drugih zlostavljanja, sloboda i zaštita osoba, pravo na dostojanstveno i ljudsko ophođenje, priznavanje pravnog subjektiviteta, pravo na djelotvoran pravni lijek, i pravo svakog djeteta na mjere zaštite u skladu sa statusom maloljetnika

Proceduralna pitanja: Nedovoljno obrazloženje

Članovi Pakta: 2(3); 6; 7; 9; 10; 16; 24(1)

Članovi Opcionog protokola: 2

Radna grupa Komiteta za ljudska prava predlaže da Komitet u okviru mišljenja razmotri usvajanje nacrtaneksa prema članu 5, stav 4, Opcionalnog protokola u pogledu na predstavke broj: 1917/2009, 1918/2009, 1925/2009 i 1953/2010. Tekst mišljenja se nalazi u prilogu ovog dokumenta.

Aneks

Mišljenja Komiteta za ljudska prava na osnovu člana 5. Stav 4., Opcionog protokola uz Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima (107. sjednica)

o

Predstavkama broj: 1917/2009, 1918/2009, 1925/2009 i 1953/2010 *

Podnosioci: Fatima Prutina, Asmir Prutina, Hasib Prutina, Hasibom Zlatarac, Alma Čardaković, Mihra Kozica, Bajazit Kozica, Selima Kozica, Ema Čekić, Sanela Bašić, Sead Čekić i Samira Čekić (zastupa ih advokat, Track Impunity Always-TRIAL)

Navodne žrtve: autori predstavki predstavki i nestali članovi njihovih porodica, Fikret Prutina, Huso Zlatarac, Nedžad Zlatarac, Safet Kozica i Salih Čekić

Država članica: Bosna i Hercegovina

Datumi predstavki: 24. Juli 2009.godine, 26. avgust 2009.godine, 12. novembar 2009.godine i 3. decembar 2009.godine (inicijalni podnesci)

Komitet za ljudska prava, formiran na osnovu člana 28. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima,

Sastanak od 28. marta 2013.godine

Nakon što je donio svoje mišljenje o predstavkama broj 1917/2009, 1918/2009, 1925/2009 i 1953/2010, koje su Komitetu za ljudska prava podnesene od strane Fatime Prutina, Asmira Prutina, Hasiba Prutina, Hasibe Zlatarac, Alme Čardaković, Mihre Kozica, Bajazita Kozica, Selime Kozica, Eme Čekić, Sanele Bašić, Seada Čekića i Samira Čekića prema Opcionom protokolu uz Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima,

Uzevši u obzir sve pismene informacije koje su dostavili autori predstavki predstavki i Država članica,

Usvaja sledeće:

Mišljenja prema članu 5, stav 4, Opcionog protokola

1,1 Autori predstavki predstavki su: Fatima Prutina, Asmir Prutina, Hasib Prutina, Hasiba Zlatarac, Alma Čardaković, Mihra Kozica, Bajazit Kozica, Selima Kozica, Ema Čekić, Sanela Bašić, Sead Čekić i Samir Čekić, građani Bosne i Hercegovine rođeni 1953.godine, 1975.godine, 1973.godine, 1949.godine, 1978.godine, 1929.godine, 1962.godine, 1969.godine, 1955.godine, 1975.godine, 1976.godine i 1978.godine. Autori predstavki predstavki prikazuju svoja potraživanja u svoje i u ime svojih nestalih članova porodica, naime, u ime Fikreta Prutina, rođenog 4. aprila 1950.godine; Husa Zlatarca, rođenog 17. juna 1939.godine, Nedžada Zlatarca, rođenog 25. oktobra 1971.godine, Safeta Kozica, rođenog 9. oktobra 1965.godine i Saliha Čekića, rođenog 4.marta 1949.godine. Oni tvrde da je Bosna i Hercegovina prekršila njihova prava iz članova 6., 7., 9., 10. i 16., čitati u vezi sa članom 2. stav 3., Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima. Oni takođe tvrde da je Bosna i Hercegovina prekršila njihova prava prema članu 7, čitati u vezi sa članom 2. stav 3., Pakta. Alma Čardaković i Samir Čekić i dalje tvrde da im Država članica povrijedila pravo na posebnu zaštitu kao maloljetnike do momenta kada su postali punoljetni¹. Stoga se navodi da je u tom smislu došlo do povrede člana 7. i člana 2. stav 3., u vezi sa članom 24. stav 1. Pakta. Autore zastupa advokat, iz organizacije TRIAL)².

¹ Alma Čardaković i Samir Čekić su postali punoljetni 4.marta 1996.godine i 17.avgusta 1996.godine.

² Opcioni protokol za državu članicu stupio na snagu 1. juna 1995.godine.

1.2 U skladu sa pravilom 94, stav 2, Pravilnika o radu, Komitet je 28. marta 2013.godine odlučio da ove predstavke trebaju da se objedine u pogledu njihove značajne činjenične i pravne sličnosti.

Činjenice koje su predstavili autori predstavki

2.1 Nakon proglašenja nezavisnosti u martu 1992.godine započeo je oružani sukob u Bosni i Hercegovini. Ključni akteri u sukobu su bili Armija Republike Bosne, i Hercegovine (ARBiH, uglavnom sastavljena od Bošnjaka³ i podanika centralne vlasti), Vojska Republike Srpske (VRS; uglavnom sastavljena od Srba) i Hrvatsko vijeće obrane (uglavnom sastavljena od Hrvata)⁴.

2.2 Dana 4. maja 1992.godine autori predstavki predstavki i njihova nestala rodbina bili su uhapšeni u selu Svrače (Bosna i Hercegovina) od strane pripadnika Vojske Republike Srpske. Oni su potom prebačeni u logor pod nazivom Kasarna JNA u Semizovcu, zajedno sa većinom stanovnika svog sela. 13. maja 1992.godine, ženama i djeci, uključujući i autore predstavke, bilo je dopušteno da napuste logor. Dana 16.maja 1992.godine, Fikret Prutina, Huso Zlatarac, Nedžad Zlatarac, Safet Kozica i Salih Čekić, zajedno sa svim drugim muškarcima u dobi od 16 do 85, odvedeni su u logor pod nazivom Nakina Garaža. Prema pričama preživjelih, oni su bili mučeni, premlaćivani i često prisiljeni da rade bez hrane i više od 24 sati uzastopno. Dana 24. maja 1992.godine, svi oni su odvedeni u logor Planjina Kuća, gdje su ih držali kao zatvorenike. Dana 16. juna 1992.godine, očevici su izjavili da je žrtve, zajedno sa drugim zatvorenicima, u nepoznatom pravcu odveo jedan od pripadnika Vojske Republike Srpske odnosno Dragan Damjanović⁵. Tada su posljednji put viđeni živi. Hasib Prutina, jedan od autora predstavki, u Planjinoj kući je boravio jedan mjesec a onda mu je jedan prijatelj koji je srbin pomogao da pobjegne na teritoriju koju je kontrolisala Armija Bosne i Hercegovine.

2.3 Autori predstavki su putem lokalnog radija, tokom emitovanja vijesti sa izjavama očevidaca, saznali da su njihovi najbliži odvedeni iz Planjine kuće na njima nepoznatu lokaciju. Autori predstavki predstavki su odmah prijavili nestanak svoje rodbine lokalnoj policiji u Visokom kao i Međunarodnom komitetu Crvenog krsta u Brezi. Isto tako, nestanak svojih najbližih su prijavili i Državnoj komisiji za nestale osobe u Sarajevu. Uprkos tome što su autori predstavki predstavki na vrijeme prijavili prisilni nestanak najbližih brza, temeljita, nezavisna i efikasna istraga po službenoj dužnosti nije provedena.

2.4 Oružani sukob se okončao u decembru 1995.godine, odnosno onda kada je na snagu stupio Opšti okvirni sporazum za mir u Bosni i Hercegovini (u daljnjem tekstu: "Dejtonski mirovni sporazum")⁶.

2.5 Na zahtjev autora predstavki, nadležni sud je donio obavijest o smrti sledećih osoba Fikret Prutina 29. Avgusta 2002.godine, Huso Zlatarac 26. april 2002.godine, Nedžad Zlatarac 13.jula 2006.godine, Kozica Safet 29. marta 2010.godine, Salih Čekić 17. maja 2005.godine. Autori predstavki predstavki su primili penzije i socijalnu pomoć. Međutim, oni ne smatraju da je to oblik kompenzacije za uzrokovane traume i gubitak svojih srodnika.

2.6 Dana 16.avgusta 2005.godine, autori predstavki predststavki su, zajedno sa ostalim članovima Udruženja porodica nestalih osoba iz Vogošće, Petoj policijskoj stanici u Vogošći prijavili otmicu⁷ svojih srodnika. Dana 9. septembra 2005.godine, podnijeli su krivičnu prijavu Tužilaštvu Kantona Sarajevo protiv nepoznatih pripadnika Vojske Republike Srpske za nestanak njihovih srodnika. Od pomenutog Tužilaštva nisu dobili nikakav odgovor do septembra 2011.godine, kada je uzet iskaz od jednog od autora (Ema Čekić, pogledati tačku 7.2 ispod).

³ Bošnjaci su poznati kao muslimani do rata 1992-1995.godine. Izraz "Bošnjaci" (Bošnjaci) ne treba miješati s terminom "Bosanci" (Bosanci) koji se obično koristi za označavanje građana Bosne i Hercegovine, bez obzira na njihovo etničko porijeklo.

⁴ Nakon rata, Armija Republike Bosne i Hercegovine, Vojska Republike Srpske i Hrvatsko vijeće obrane postupno su spojeni u Oružane snage Bosne i Hercegovine

⁵ U pogledu sudbine Dragana Damjanovića sudbine, vidjeti podatke u stavu 2.10 u nastavku.

⁶ U skladu sa Daytonskim sporazumom, Bosna i Hercegovina se sastoji od dva entiteta: Federacija Bosne i Hercegovine i Republike Srpske. Daytonski sporazum nije riješio međuentitetsku liniju razgraničenja na području Brčkog, ali strane su pristale na obavezujuće arbitraže u tom pogledu prema pravilima Komisije Ujedinjenih nacija za međunarodno trgovačko pravo (UNCITRAL). Brčko Distrikt, pod isključivom suverenom državom i međunarodne supervizije, svečano je proglašeno 8. marta 2000.godine.

⁷ "Otmica" je termin koji koriste autori predstavki.

2.7 Dana 26. septembra 2005. godine, autori predstavki su podnijeli zahtjev Komisiji za ljudska prava Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, navodeći povredu članova 3. i 8. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljem tekstu "Evropska konvencija o ljudskim pravima") i člana II.3 (b) i (f) Ustava Bosne i Hercegovine. Dana 23. februara 2006. godine Ustavni sud je utvrdio povredu članova 3. i 8. Evropske konvencije o ljudskim pravima i odgovarajućih ustavnih odredaba. Prema Ustavnom sudu, "činjenica je da čak deset godina nakon završetka ratnih zbivanja u Bosni i Hercegovini, vlasti aplikantima nisu dali informacije o sudbini članova njihovih porodica koji su nestali za vrijeme ratnih zbivanja u Bosni i Hercegovina, što je Ustavnom sudu dovoljno kako bi se zaključilo da je došlo do povrede prava da ne budu podvrgnuti nečovječnom postupanju iz člana II.3. (b) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 3. Evropske Konvencije, kao i prava na poštovanje privatnog i porodičnog života iz člana 8. Evropske konvencije"⁸.

2.8 Sud je Vijeću ministara Bosne i Hercegovine, Vladi Federacije Bosne i Hercegovine, Republike Srpske i Brčko Distrikta naložio da objave sve podatke koje posjeduju a koje se odnose na sudbinu nestale rodbine autora predstavki kako bi se osiguralo da državne agencije, predviđene Zakonom o nestalim osobama iz 2004. godine⁹ (Institut za nestale osobe i fond za pomoć porodicama nestalih osoba) postanu operativne. Kompenzacija nije dodijeljena.

2.9 Dana 18. novembra 2006. godine, Ustavni sud je presudio da njegova odluka od 23. februara 2006. godine nije u potpunosti provedena. Iako je Republika Srpska objavila sve podatke u svom posjedu, drugi entitet (Federacija Bosne i Hercegovine), Država i Brčko Distrikt nisu. Nadalje, Institut za nestale osobe, Centralna evidencija podataka i Fond za pomoć porodicama nestalih osoba još nisu postali operativni. Ova odluka je podnesena državnom tužiocu a neprovođenje odluka Ustavnog suda predstavlja krivično djelo.

2.10 Dana 15. decembra 2006. godine, državni Sud Bosne i Hercegovine je osudio Dragana Damjanovića na 20. godina zatvora zbog zločina protiv čovječnosti. U optužnici se navodi da je u više navrata išao u logor Planjina Kuća i da je, uz pomoć stražara, takođe navodno koristio veliki broj zarobljenika kao živi štit, što je dovodilo do ozbiljnih ozljeda, pa čak i do smrti. Međutim, on nije bio pozvan ili osuđen za mučenje i prisilni nestanak srodika autora predstavke¹⁰.

2.11 Rodbina autora predstavki se još uvijek vodi kao nestala a brza, efikasna i po službenoj dužnosti istraga još uvijek nije provedena.

Prigovor

3.1 Autori predstavki predstavki tvrde da prisilni nestanak njihovih nestalih srodnika predstavlja kršenje članova 6., 7., 9., 10. i 16. čitati u vezi sa članom 2. stav 3. Pakta.

3.2 Autori predstavki predstavke smatraju da odgovornost rasvjetljavanja sudbine njihovih nestalih srodnika leži na državi članici. Oni se pozivaju na stručni izvještaj Radne grupe za prisilne ili nedobrovoljne nestanke (WGEID) u kojem se navodi da primarna odgovornost za obavljanje tih poslova ostaje na vlasti pod čiju nadležnost spada masovna grobnica. Autori predstavki i dalje tvrde da država članica ima obavezu da provede brzu, nepristrasnu, temeljitu i nezavisnu istragu o kršenju ljudskih prava, kao što su prisilni nestanci, mučenje i proizvoljna ubistva¹¹. Uopšte, valja istaći, takođe, da je obaveza provesti istragu u slučajevima ubistava ili drugih akata koji utiču na uživanje ljudskih prava a koja su nekažnjiva u državi. U tim slučajevima, obaveza da se istraži proizlazi iz dužnosti

⁸ Pogledati, Ustavni sud Bosne i Hercegovine, Selimović i drugi, presuda od 23. februara 2006. godine, paragraf 371.

⁹ Službeni glasnik BiH, broj: 50/04 (9. novembra 2004. godine).

¹⁰ Pogledati, Dragan Damjanović, presuda od 15. decembra 2006. godine, koja je postala pravosnažna dana 13. Juna 2007. godine.

¹¹ Autori se pozivaju na izvještaj Manfreda Nowak, stručnog člana WGEID, Specijalni proces o nestalih osobama na području bivše Jugoslavije, dokument E/CN.4/1996/36, paragraf 78.

države da zaštiti sve pojedince, u okviru svoje nadležnosti, od djela počinjenih od strane privatnih osoba ili grupa osoba koje mogu ometati uživanje njihovih ljudskih prava¹².

3.3 U smislu člana 6., autori predstavki se pozivaju na sudsku praksu Komiteta prema kojoj država članica ima osnovnu dužnost preduzeti odgovarajuće mjere kako bi zaštitila život osobe. U slučajevima prisilnih nestanaka, država članica ima obavezu istražiti i dovesti počinioca pred lice pravde. Obzirom da ne radi tako, država članica i dalje krši žrtvino pravo na život (pogledati član 6. čitati u vezi sa članom 2. stav 3. Pakta). Žrtve u ovome predmetu su bile nezakonito zarobljene od strane državnih agenata, a ostalima se gubi svaki trag od 16. Juna 1992. godine. Uprkos brojnim naporima autora predstavki, i dalje nije provedena, po službenoj dužnosti, brza, nepristrasna, temeljita i nezavisna istraga i sudbina žrtava i dalje ostaje nepoznata.

3.4 Autori predstavki dalje navode da su njihovi nestali srodnici bili nezakonito zarobljeni od strane pripadnika Vojske Republike Srpske i da su bili zarobljeni neodređeno vrijeme, bez komunikacije sa vanjskim svijetom, a tokom zarobljeništa su više puta bili zlostavljani i prisiljeni na prisilni rad. Njihov prisilni nestanak sam po sebi predstavlja jedan oblik mučenja, za koji još uvijek nije provedena, po službenoj dužnosti, brza, nepristrasna, temeljita i nezavisna istraga od strane države članice kako bi se identifikovali, procesuirali, osudili i sankcionisani oni koji su za to odgovorni. To dovodi do povrede člana 7. čitati u vezi sa članom 2. stav 3. Pakta.

3,5 Žrtve su uhapšene 4. maja 1992. godine od strane pripadnika srpske vojske, bez naloga za hapšenje, niti je njihovo pritvaranje bilo zabilježeno u službenom registru ili postupak pred sudom kojim se osporava zakonitost ovog pritvora. Kao država članica nije dala obrazloženje niti je učinila napore da razjasni sudbinu žrtava, došlo je do kršenja člana 2. stav 3. Pakta.

3,6 Žrtve su bile zarobljene u tri različita logora te su podvrgnuti mučenju i nečovječnom i ponižavajućem postupanju, uključujući i prisilnom radu. Autori predstavki podsjećaju na sudsku praksu Komiteta, da je priznato da prisilni nestanak sam po sebi predstavlja povredu člana 10. Pakta¹³, budući da su žrtve pretrpjele mučenje i nečovječno i ponižavajuće postupanje u pritvoru koje nikada nije istraženo, država članica je povrijedila član 10, čitati u vezi sa članom 2. stav 3. Pakta.

3,7 Prisilni nestanak stavlja žrtve izvan zaštite zakona, čime se nestaloj osobi obustavlja uživanje svih drugih ljudskih prava, a koja je tako zatvorena u stanju apsolutne nezaštićenosti. Autori predstavki čine beskrajne napore da rasvijetle sudbinu svojih srodnika. Država članica iz tog razloga je takođe navodno odgovorna za nastavak kršenja člana 16. čitati u vezi sa članom 2. Stav 3. Pakta.

3.8 Autori predstavki smatraju da konstantni emocionalni stress zbog nestanka njihovih srodnika, zatim postupak za proglašenje žrtava mrtvim i nastavak neizvjesnosti o njihovoj sudbini, podrazumijeva zasebnu povredu člana 7. čitati u vezi sa članom 2. stav 3. Pakta.

3,9 Konačno, dva autora predstavki, naime Alma Čardaković i Samir Čekić, tvrde da su imali 14 godina i 13 godina, kada su bili zatočeni, zlostavljani i bili svjedoci prisilnog nestanka svojih nestalih srodnika. Oni su iskusili a i dalje prolaze kroz emotivnu tjeskobu ne znajući istinu o tome što se dogodilo sa žrtvama. Oni nikada nisu dobili nikakvu naknadu za pretrpljene štete. Stoga se navodi da je država članica kršila njihova prava prema članu 7. čitati u vezi sa članom 2. stav 3. Pakta, do marta 1996. godine i avgusta 1996. godine, odnosno, do vremena kada su postal punoljetni, i da je država članica takođe, povrijedila ista prava u vezi sa članom 24. stav 1. Pakta jer su ova dva autora bili maloljetni i bila im je potrebna posebna zaštita.

---

¹² Autori se pozivaju na Opšti komentar Komiteta broj 31 (2004) o prirodi opšte zakonske obaveze nametnute državi članici, stav 8; Velasquez Rodriguez protiv Honduras, presuda od 29. jula 1988. godine, Inter-Američki sud za ljudska prava, serija C, broj 4, paragraf 172, Demiray protiv Turske, predmet broj 27308/95, presuda od 21. Novembra 2000. godine, Evropski sud za ljudska prava, paragraf 50; Tanrikulu protiv Turske, predmet broj 23763/94, presuda od 8. jula 1999. godine, Evropski sud za ljudska prava, paragraf 103, Ergi protiv Turske, predmet broj 23818/94, presuda od 28. jula 1998. godine, Evropski sud za ljudska prava, paragraf 82.

¹³ Autori se pozivaju na slučaj Yashodi Sharma protiv Nepal, predstavka broj 1469/2006, Mišljenje doneseno 28. oktobra 2008. godine, paragraf 7.7.

Izjašnjenje Države članice o meritumu

4.1 Država članica je 13. aprila 2010.godine i 27. aprila 2011.godine dala svoje izjašnjenje na predstavke broj:1917/2009, 1918/2009 i 1925/2009. Zatim je 12. aprila 2011.godine, 21. juna 2011.godine i 11. avgusta 2011.godine dostavila izjašnjenja na predstavku broj 1953/2010. Ova izjašnjenja se u većini slučajeva preklapaju ali se mogu sažeti kako slijedi.

4.2 Što se tiče opšteg okvira, Država članica tvrdi da je uložila puno truda i postigla dosta uspjeha kako bi se utvrdila sudbina ili boravište svih nestalih osoba. Tokom rata, gotovo 32.000 ljudi je nestalo, od kojih je više od 21.000 već identifikovano. U skladu sa Zakonom o nestalim osobama iz 2004.godine formiran je Institut za nestale osobe i, u okviru tog Instituta, Centralna evidencija nestalih; Treća državna agencija koja je predviđena tim zakonom jeste Fond za pomoć porodicama nestalih osoba a koja još uvijek nije uspostavljena. Nadalje, izmjenjeno je i dopunjeno krivično zakonodavstvo i sudovi za ratne zločine, koji su formirani unutar državnog suda s ciljem efikasnijeg djelovanja kada su u pitanju prisilni nestanci i drugi predmeti ratnih zločina. S obzirom na veliki broj slučajeva ratnih zločina (više od 1.700 predmeta protiv više od 9.000 osumnjičenih), 2008.godine je usvojena Državna strategija za ratne zločine, a jedan od ciljeva Strategije jeste da se prioritetni slučajevi procesuiraju do kraja 2015.godine i drugi slučajevi ratnih zločina do kraja 2023.godine.

4.3 Što se tiče situacije autora predstavke, država članica tvrdi da su dana 16.juna 1992.godine pripadnici Vojske Republike Srpske odveli njihove nestale srodnike i 23 druge osobe iz logora Planjina Kuća na nepoznatu lokaciju. Od te grupe ljudi, tijela dvije osobe su pronađena u rijeci Bosni za vrijeme rata. Prvo su bili zakopani u neobilježenim grobnicama u Visokom i Zenici, a zatim naknadno ekshumirani i identifikovani kao tijela pokojnog Enesa Alića i Rešada Devića. S obzirom na činjenicu da postoji još tijela koja su pronađena u rijeci Bosni, a koja su pokopana na neobilježenim grobnicama u Visokom i Zenici tokom rata, vlasti su tražile da Međunarodna komisija za nestale osobe¹⁴ provede "ciljnu identifikaciju" (uspoređivanje DNK uzoraka iz svih nađenih tijela sa DNK uzorcima rodbine preostalih 26. nestalih osoba). Međutim, nije bilo podudaranja za bilo koju od tih 26. osoba. Država članica takođe navodi da je u Opštini Vogošća i susjednoj Opštini Centar otkriveno 99 pojedinačnih, kolektivnih i masovnih grobnica sa ostacima 155. nestalih osoba od koji je 132. identifikovano. DNA uzorci preostala 23. neidentifikovana tijela su upoređeni sa DNK uzorcima autora ali opet bez uspjeha. Čini se, iz dokumenata koje je dostavila država članica, da je Udruženje porodica nestalih osoba iz Opštine Vogošća, na čelu s jednim od autora, redovno bilo u kontaktu sa Institutom za nestale osobe. Tada se zatražilo da se podigne spomen obilježje svim nestalim osobama na teritoriji Opštine Vogošća i da se dan njihovog nestanka obilježava svake godine.

Komentari autora predstavki na izjašnjenje Države članice

5.1 Autori predstavki broj: 1917/2009, 1918/2009 i 1925/2009 su podnijeli svoje komentare na izjašnjenje dana 8. jula 2010.godine i 23. maja 2011.godine. Što se tiče autora predstavke broj: 1953/2010, oni svoje komentare poslali 23. maja 2011.godine, 24. avgusta 2011.godine i 13. septembra 2011.godine. Ti komentari se u velikoj mjeri preklapaju i mogu se sažeti kako slijedi.

5.2 Autori predstavki ponavljaju da odgovornost za razjašnjenje sudbine nestalih osoba leži na Državi članici. U smislu izjašnjenja Države članice da do danas još uvijek nisu stvoreni uslovi za početak rada Fonda za podršku porodicama nestalih osoba ili ne odgovaraju tekstu Sporazuma (pogledati pod 4.2), autori predstavki kažu da je Ustavni sud Bosne i Hercegovine donio niz odluka koje se tiču slučajeva rodbine nestalih osoba, uključujući i rodbinu autora predstavki, pri čemu je utvrdio povredu članova 3. i 8. Evropske konvencije o ljudskim pravima zbog nedostatka informacija o sudbini njihovih najmilijih koji su nestali. U navedenim odlukama, Ustavni sud nije izrekao pitanje naknade, jer smatra da je isto potonje pokriveno odredbama Zakona o nestalim osobama. Nažalost, kao što je

¹⁴ Međunarodna komisija za nestale osobe je osnovana na inicijativu Sjedinjenih Američkih Država odnosno predsjednika Clintona 1996.godine. trenutno je sa sjedištem u Sarajevu. Pored rada na teritoriji bivše Jugoslavije, Komisija sada aktivno učestvuje u pružanju pomoći vladama i drugim institucijama u raznim dijelovima svijeta i bavi se društvenim i političkim pitanjima koja se odnose na nestale osobe i uspostavilja identifikacijske sisteme u svjetlu sukoba ili prirodnih katastrofa .

potvrđeno od strane Države članice, u odluke navedene iznad ostaju mrtvo slovo na papiru i, nažalost, odluke Ustavnog suda ostaju ne provedene. U svakom slučaju, osnivanje Fonda neće zamijeniti odgovarajuću naknadu, a prema mišljenju autora fond je zamišljen da bude mjera socijalne pomoći što se razlikuje od naknade za kršenje ljudskih prava. Autori predstavki su dodali da reparacije nisu samo finansijske prirode, nego predstavljaju naknadu, povrat imovine, rehabilitaciju, zadovoljštinu i garanciju ne-ponavljanja. Reparacije trebaju uzeti u obzir rodnu perspektivu, s obzirom da su većina rodbine nestalih žene.

5.3 U svojim odlukama, Ustavni sud je naredio da se svi dostupni i raspoloživi podaci o nestalim rođacima prenose autorima predstavki, ne kasnije od 30 dana od dana prijema odluke. U vrijeme pisanja komentara, autorima predstavki takve informacije nisu bile dostavljene. Autori predstavki smatraju da oni koji su odgovorni za ne provođenje odluka Ustavnog suda trebaju biti procesuirani u skladu sa zakonom Bosne i Hercegovine¹⁵.

5.4 Jedan od autora predstavke broj 1925/2009, Mirha Kozica, dodaje da je dana 29. marta 2010.godine dobila odluku Opštinskog suda u Sarajevu odluku u kojoj je stajalo da je njen sin mrtav. Budući da ima više od 80 godina starosti i da se nalazi u nesigurnoj situaciji, ona objašnjava da je bila prisiljena da prihvati takvu odluku kako bi zadržala svoju mjesečnu penziju. Datum smrti koji je naveden protivrječan je izjavama očevidaca koji su zadnji put njenog sina vidjeli živog. Uprkos činjenici da je datum smrti slučajno naveden, autori predstavke broj 1925/2009 još uvijek ne znaju, sa sigurnošću, da li je član njihove porodice a dobijanje smrtovnice predstavlja veoma težak i ekstremni psihički teret. Autori predstavki podsjećaju na mišljenje Komiteta da proglašavanje nestale osobe mrtvom samo u cilju sticanja prava na penziju podiže pitanja na osnovu članova 2., 6. i 7. Pakta¹⁶.

5.5 Autori predstavki ističu tvrdnju Države članice da je od Međunarodne komisije za nestale osobe zatražena ciljna identifikacija u područjima gdje su pronađeni posmrtni ostaci kao bi mogla biti provedena identifikacija nestalih osoba. Naglašavaju, međutim, da do sada, nisu bili kontaktirani od strane osoblja Regionalne kancelarije iz Istočnog Sarajeva i Područne kancelarije u Sarajevu. Autori predstavki su uvjereni da su u mogućnosti pružiti Komisiji informacije koje mogu biti korisne za određivanje lokacije nestalih osoba. Osim toga, niko od očevidaca koji su poslednji put vidjeli žrtve žive nije bio kontaktiran od strane nadležnih organa. Autori predstavki dodatno napominju da su tek iz izjašnjenja Države članice Komitetu saznali da postoji mogućnost da se njihovi nestali srodnici možda nalaze na pomenutim područjima (pogledati tačku 4.3 iznad). Oni smatraju da je ova informacija trebala biti direktno i bez odlaganja proslijeđena njima.

5.6 U konkretnom slučaju predstavke broj 1953/2010, autori predstavki tvrde da šest godina nakon podnošenja tužbe policiji za prisilni nestanak još uvijek nisu dobili nikakvu povratnu informaciju o tome da li se istraga provodi i da li njihov slučaj ima neki određeni broj. Međutim, 29. aprila 2011.godine, Ema Čekić je dobila odgovor iz Kantonalnog Tužilaštva u kojem se navodi da je, nakon provođenja potrebne provjere, podnesena prijava protiv Radosavljević Draga i ostalih zbog ratnih zločina nad civilima, u skladu sa članom 142. Krivičnog zakona Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije. Dana 1. marta 2011.godine, tužiocu je dodijeljen ovaj slučaj. Pozdravljajući taj pozitivan napredak, autor predstavke je izrazio zabrinutost zbog činjenice da tužilac navodne osumnjičene namjerava krivično goniti prema Krivičnom zakona Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije, a prema Krivičnom zakonu Bosne i Hercegovine iz 2003.godine¹⁷. Autori predstavki navode da ovaj važan podatak Država članica nije navela u svojim zapažanjima o prihvatljivosti i meritumu. Bez preuzimanja inicijative da direktno traže informacije od vlasti, autori predstavki bi i dalje ostali u neznanju o zbivanjima u istrazi.

Daljnje tvrdnje Države članice

6.1 Dana 17.avgusta (u vezi sa predstavkama broj 1917/2009, 1918/2009 i 1925/2009), i dana 19. avgusta 2011.godine do 12. septembra 2011.godine (u vezi predstavke broj 1953/2010), u odgovoru na komentare autora, Državni članica je pružila dodatne informacije vezane za krivične istrage u toku. Navodi se da Tužilaštvo Bosne i Hercegovine (Posebni odjel za ratne zločine) provodi istragu o čitavom nizu osoba koje su osumnjičene za učesće u

¹⁵ Autori citiraju saopštenje WGEID-a od 21. jula 2010.godine o posjeti Bosni i Hercegovini.

¹⁶ Autori se pozivaju na zaključna zapažanja Komiteta o Alžiru, CCPR/C/DZA/CO/3, 12.decembra 2007.godine, paragraf 13.

¹⁷ Autori nisu dalje elaborirali ovo pitanje.

planiranju i organizovanju protjerivanja hiljade civila nesrpske nacionalnosti; formiranje, organizovanje i djelovanje logora i zatvora na području opština Hadžići, Ilidža i Vogošća u kojima su bili zarobljeni civili nesrpske nacionalnosti, direktno ispitivanje zatvorenika, odlučivanje o njihovoj sudbini, kategorizaciju zarobljenih civila, čime su opet odlučivali o njihovoj sudbini.

6.2 Osumnjičeni, kao bivši rukovodioci i odgovorne osobe u kazneno-popravnim ustanovama na području Republike Srpske, pod direktnim zapovjedništvom ministra pravosuđa, terete se za ubistva, mučenje, nanošenje fizičkih povreda i psihičko zlostavljanje, prisilni rad i prisilni nestanak ne-srpskih civila koje su samovoljno držali u gore navedenim objektima tokom perioda od aprila do decembra 1992.godine. U periodu između 1992. i 1994.godine, za vrijeme sukoba između Armije Republike Srpske i Armije Bosne i Hercegovine, srpska policija i paravojne snage su pokrenuli napade protiv nesrpskih civila i počinili teška kršenja ljudskih prava.

6.3 Država članica tvrdi da Tužilaštvo Bosne i Hercegovine trenutno provodi potrebne istražne radnje, uključujući i korake, da bi pronašli gdje se nalaze posmrtni ostatci nestalih osoba, saslušavaju svjedoke, prikupljaju materijalne dokaze i utvrđuju činjenice kojima će se dokazati zločini i utvrditi krivična odgovornost osumnjičenika. Prisilni nestanak svih nestalih članova porodica autora je u fazi "aktivne istrage", a registrovan je pod brojem KTRZ 55/06 i KTRZ 42/05. Prema Državnoj strategiji za ratne zločine, njihovi slučajevi se smatraju visokim prioritetom, a u skladu sa tim bi trebali biti riješeni do kraja 2015.godine.

6.4 U odgovoru na komentare autora predstavki koji se odnose na saslušanja svjedoka, Država članica primjećuje da su ovi svjedoci saslušani od strane policije, ali, nažalost, niti jedan svjedok koji je u to vrijeme bio zarobljen u logoru Planjina Kuća nema saznanja o sudbini zatvorenika, uključujući i o rodbini autora, nakon što su odvedeni na nepoznatu lokaciju.

6.5 Što se tiče navodnih počinilaca, Država članica tvrdi da neki od osumnjičenih kao što su čuvari i rukovodioci logorima još uvijek nisu pronađeni kako bi bili procesuirani. Što se tiče visokih zapovjednika, Institut za nestale osobe nije imao nikakve kontakte s njima, obzirom da hapšenje i ispitivanje zločinaca nije njihov zadatak već zadatak drugih državnih agencija i institucija.

6.6 Država članica nadalje tvrdi da su porodice svih nestalih osoba u Bosni i Hercegovini, putem medija ili u ličnom kontaktu sa istražiocima i Institutom za nestale osobe, u mogućnosti dobiti podatke o sudbini svojih najbližih. Država članica je u direktnom kontaktu sa udruženjima porodica nestalih osoba iz opštine Vogošća i saradnja između ove organizacije i tijela je velika i stalna.

Dalji komentari autora predstavki

7.1 Dana 9. septembra 2011.godine (u vezi sa predstavkama broj: 1917/2009, 1918/2009 i 1925/2009), autori predstavki su ponovili svoje prethodne komentare o obavezama države članice da provede istrage i dodaju da je jedna od osoba koja je u to vrijeme radila koncentracionom logoru u Vogošći, odnosno Branko Vlačo, uhapšen u Crnoj Gori, i da treba biti izručen Bosni i Hercegovini. Prema gledištima autora to bi moglo uveliko doprinijeti istrazi i time razjasniti sudbinu autorovih srodnika. Ova informacija takođe može biti korisna Institutu za nestale osobe u određivanju potencijalne lokacije posmrtnih ostataka onih koji su nestali u Vogošći.

7.2 Dana 12. oktobra 2011.godine, autori predstavke broj 1953/2010 izrazili su zahvalnost za činjenicu što je početkom septembra 2011.godine Ema Čekić bila pozvana na susret sa kantonalnim tužiocem kako bi dala iskaz o događajima koji su se dogodili u junu 1992.godine u Vogošći. Dana 15. septembra 2011.godine, ona je dala izjavu koja prikazuje pojedinosti o slučaju i identitet potencijalnih svjedoka. Autori predstavki su uvjereni da se tužilac na ovaj korak odlučio iz razloga što su autori predstavke uložili prigovor Komitetu. Iako treba uzeti u obzir pozitivan razvoj situacije, to je samo prvi korak u dugotrajnom postupku koji uključuje oblikovanje optužbi, hapšenje, presudu i potencijalne kazne za one koji su odgovorni. S obzirom na činjenicu da su se događaji odigrali prije više od 19. godina¹⁸, Država članica nije ispunila zahtjeve za brzom i temeljitom istragom kršenja ljudskih prava.

---

¹⁸ Prošla je gotovo 21.godina do vremena usvajanja ovih Mišljenja.

Pitanja i postupci pred Komitetom Razmatranje prihvatljivosti

8.1 Prije razmatranja bilo kojeg navoda sadržanog u predstavci, u skladu sa pravilom 93. Pravilnika o radu, Komitet mora odlučiti da li je prema Opcionom protokolu određeni slučaj prihvatljiv.

8.2 Komitet utvrđuje, kako je propisano u članu 5., stav 2. Opcionog protokola, da ista stvar nije predmet razmatranja u nekom drugom postupku međunarodne istrage ili rješavanja, i da su autori predstavki iscrpili sva raspoloživa domaća pravna sredstva.

8.3 Komitet primjećuje da Država članica nije osporila prihvatljivost predstavke i da su autorove optužbe dovoljno obrazložene u svrhu prihvatljivosti. Nakon što su ispunjeni svi uslovi za prihvatljivost, Komitet izjavljuje prihvatljivost predstavke i nastavlja razmatranje merituma.

Razmatranje merituma

9.1 Komitet slučaj razmatra u smislu svih informacija koje su mu dostavile države članice, kao što je i predviđeno u članu 5. stav 1., Opcionog protokola.

9.2 Autori predstavki, u sadašnjim predstavkama, tvrde da su njihovi srodnici bili žrtve prisilnog nestanka od njihovog nezakonitog hapšenja od 16. juna 1992.godine, i da, uprkos brojnim naporima, nije provedena brza, nepristrasna, temeljita i nezavisna istraga kako bi se rasvijetila sudbina žrtava a počinioci doveli pred lice pravde. U tom smislu, Komitet podsjeća na svoj Opšti komentar broj 31. (2004) o prirodi opšte zakonske obaveze nametnute zemljama potpisnicama Sporazuma, prema kojem neuspjeh Država članica da istraže navode o povredama i propust Država članica da pred lice pravde dovedu počinioce određenih prekršaja (posebno, mučenja i okrutnog ili sličnog, nehumanog i ponižavajućeg postupanja, proizvoljnih ubistava i prisilnih nestanaka) i njih same može dovesti do pojedinačnog kršenja Pakta.

9.3 Autori predstavki ne navode da je Država članica direktno odgovorna za prisilni nestanak njihovih srodnika.

9.4 Komitet prima na znanje tvrdnje Države članice da su učinjeni značajni naponi, na opštem nivou, i u ovim konkretnim slučajevima kako bi se utvrdila sudbina nestalih srodnika i kako bi se počinioci takvog djela doveli pred lice pravde. Naime, domaći sud je utvrdio da su vlasti odgovorne za nestanak srodnika autora predstavki (pogledati stav 2.7 iznad); formirani su domaći mehanizmi koji će se profesionalno, učinkovito i bez diskriminacije baviti slučajevima prisilnih nestanaka i drugih ratnih zločina (pogledati stav 4.2); DNK uzorci iz brojnih neidentifikovanih tijela porede se na DNK uzorcima autora predstavki; istraga o nestanku srodnika autora predstavki je otvorena, podignuto je spomen obilježje za sve nestale osobe iz Opštine Vogošća uključujući i srodnike autora predstavke a dan njihovog nestanka se obilježava svake godine (pogledati stav 4.3).

9.5 Komitet smatra da obaveza istraživanja navoda o prisilnim nestancima i dovođenje krivaca pred lice pravde nije obaveza zbog rezultata, nego sredstvo, te se mora tumačiti na način na koji se vlastima ne nameće nemoguć ili nerazmjern teret¹⁹. Dakle, dok priznaje težinu djela nestanaka i patnje autora predstavki, jer sudbina ili boravište njihove nestale rodbine još nisu razjašnjeni, a krivci još nisu privedeni pravdi, to samo po sebi nije dovoljno, odnosno nije dovoljno samo reći da je došlo do kršenja člana 2. stav 3. Pakta u posebnim okolnostima vezanim za ovu predstavku.

---

¹⁹ Pogledati WGEID, opšti komentar o pravu na istinu u odnosu na prisilne nestanke, stav 5. Mjerodavni dio tog stava glasi: "Tu je apsolutna obaveza da se preduzmu svi potrebne koraci kako bi se pronašla nestala osoba, ali ne postoji apsolutna obaveza rezultata. Zaista, u nekim slučajevima, pojašnjenje je teško ili nemoguće postići, na primjer kada se tijela nestalih, iz raznih razloga, ne mogu pronaći. Osoba može biti naknadno ubijena, ali ostaci se ne mogu naći, jer osoba koja je zakopala tijelo više nije među živima, a niko drugi nema informacija o sudbini nestale osobe. Država još uvijek ima obavezu istraživanja sve dok ne utvrdi ili predpostavi sudbinu ili boravište nestale osobe." Pogledati, takođe, slučaj Palić protiv Bosne i Hercegovine, presuda od 15. februara 2011.godine, predmet broj 4704/04, Evropski sud za ljudska prava, paragrafi 65 i 70.

9.6 Kako je već rečeno, autori predstavki tvrde da su o nekim važnim koracima koje su vlasti preduzele u njihovom slučaju, saznali tek nakon obraćanja Komitetu, kao što je na primjer činjenica da se ciljana identifikacija posmrtnih ostataka obavlja na mjestima koja pripadaju Vogošći i susjednim opštinama, (pogledati stavove 4,3 i 5,5 iznad). Država članica ne pobija tu tvrdnju. Komitet smatra da se informacija o istrazi prisilnih nestanaka mora odmah dostaviti kako bi bila dostupna porodicama. Komitet, nadalje, primjećuje da se socijalna pomoć dobija samo pod uslovom da autori predstavke priznaju da su nestali članovi njihovih porodica mrtvi. Komitet smatra da država koja istražuje nestanak na svojoj teritoriji i koja porodice nestalih osoba obavezuje da nestale srodnike proglase mrtvim, kako bi stekli pravo na kompenzaciju, a istraga je još u toku, krši član 2. stav 3, čitati u kombinaciji sa članovima 6., 7. i 9. jer dostupnost kompenzacije zavisi od spremnosti porodice da nestalog člana proglasi mrtvim.

9,7 Na svim tim osnovama, Komitet je utvrdio povredu člana 2. stava 3., Pakta, čitati u kombinaciji sa članovima 6., 7. i 9. u vezi sa autorima predstavki i njihovim nestalim srođnicima.

9.8 Komitet nadalje primjećuje dodatne optužbe podnesene od strane Alme Čardaković i Samira Čekića, koji su 1992. godine bili maloljetnici, u dobi od 14 godina i 13 godina, odnosno kada su bili zatočeni i zlostavljani, a pri tom su bili svjedoci prisilnog nestanka svojih srođnika. Komitet napominje da Država članica nije pobila takve navode. Komitet u tom smislu podsjeća na svoj Opšti komentar broj 17. (1989), prema kojem primjena člana 24. podrazumijeva usvajanje posebnih mjera za zaštitu djece, osim mjera koje se od države zahtijevaju na osnovu člana 2. kako bi se osiguralo da svako ima prava na prava koja proizlaze iz Pakta. U ovom slučaju, država članica nije uzela u obzir status maloljetnika niti im je ponudila posebnu zaštitu. Stoga, Komitet smatra da je Država članica takođe povrijedila prava Alme Čardaković i Samira Čekića, na osnovu člana 24. stava 1. Pakta, koji su bili maloljetnici i kojima je bila potrebna posebna zaštita.

9.9 U svjetlu gore navedenih saznanja, Komitet neće zasebno ispitivati navode autora predstavki iz člana 2. stava 3., čitati u vezi sa članovima 10. i 16. Pakta.

10. Komitet za ljudska prava, u skladu sa članom 5. stavom 4., Opcionog protokola uz Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima, je mišljenja da je činjenica, prije nego što se otkrilo kršenje člana 2. stav 3., Pakta od strane Bosne i Hercegovine, čitati u kombinaciji sa članovima 6., 7. i 9. Pakta, u pogledu na sve autore predstavki i njihove nestale srođnike, već došlo do kršenja člana 24. stav 1. Pakta u pogledu Alme Čardaković i Samira Čekić .

11. U skladu sa članom 2. stav 3., Pakta, Država članica je obavezna da autorima predstavki osigura djelotvoran pravni lijek, uključujući (a) nastavak napora ka utvrđivanju sudbine ili boravišta njihovih srođnika, kako zahtijeva Zakon o nestalim osobama iz 2004. godine, (b) nastavak napora na privođenju pravdi osoba koje su odgovorne za njihov nestanak i to od kraja 2015. godine, u skladu sa Državnom strategijom za ratne zločine; (c) ukidanje obaveze članova porodica da svoje nestale srođnike proglase mrtvim kako bi mogli koristiti socijalne naknade ili bilo koje druge oblike kompenzacije, (d) i osigurati adekvatnu kompenzaciju. Država članica, takođe, ima obavezu da slične prekršaje u budućnosti, i mora osigurati, posebno, da istraga navoda vezanih za prisilni nestanak bude dostupna porodicama nestalih osoba.

12. Imajući na umu da je, postavši članica Opcionog protokola, Država članica priznala nadležnost Komiteta kako bi se utvrdilo je li došlo do povrede Pakta i da, u skladu sa članom 2. Pakta, Država članica treba preduzeti korake kako bi se osiguralo da svaki pojedinac na njenoj teritoriji, pod njenom jurisdikcijom ima pravo na sva prava priznata u Paktu i osigurati djelotvoran pravni lijek onda kada bude utvrđeno da je došlo do povrede. Komitet želi u roku 180 dana da dobije informacije o preduzetim mjerama u cilju implementacije ovog mišljenja. Od Države članice se takođe traži da objavi ova mišljenja te da ih, na sva tri službena jezika, distribuiše širom države članice.

[Usvojen na engleskom, francuskom i španskom jeziku. Oiginalna verzija je napisana na engleskom jeziku. Nakon toga bi se trebao izdati i na arapskom, kineskom i ruskom jeziku kao dio godišnjeg izvještaja Komiteta Generalnoj Skupštini.]

DODATAK

Individualno mišljenje člana Komiteta, Fabián Salvioli (djelimično izdvojeno)

1. Ja se u suštini slažem sa odlukom Komiteta u slučaju Prutina i ostali protiv Bosne i Hercegovine (Predstavke brojevi: 1917/2009, 1918/2009, 1925/2009 i 1953/2010), iako sa žaljenjem mogu reći da se ne slažem sa razmatranjima navedenim u tačkama 9.5 i 9.6 Mišljenja Komiteta i pravnim posljedicama istog. Ja, dakle, moram jasno navesti svoje gledište u odnosu na dva osnovna pitanja: prvo, pravna priroda obaveze za istragu prisilnog nestanka i drugo, ocjena dokaza od strane Komiteta za koje je doneseno mišljenje, budući da u ovome slučaju Komitet treba da otkrije da je došlo do pojedinačne povrede člana 7. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima.

I. Pravna priroda obaveze istraživanja prisilnih nestanaka

2. U zajedničkom izdvojenom mišljenju koje se doneseno u slučaju Cifuentes Elgueta protiv Čilea (Predstavka broj 1536/2006), iznio sam svoje mišljenje u odnosu na opseg obaveza koje se odnose na prisilni nestanak, potom pravni tretman po Međunarodnom Paktu o građanskim i političkim pravima, priroda obaveze prema članu 2.3 Pakta - koji za sobom povlači obaveze, sredstva i rezultate države članice - i pristup pravu na istinu kao dio progresivnog razvoja zaštite ljudskih prava. Pozivam se na te argumente kako bi se izbjeglo ponavljanje²⁰.

3. Kad je osoba žrtva prisilnog nestanka, njegova ili njena porodica trpi određenu tjeskobu zbog neizvjesnosti šta se ustvari dogodilo sa tom osobom. Takvu situaciju (neovisno o drugim faktorima) može okončati jedino saznanje o sudbini ili boravištu osobe koja je nestala. Dakle, dok joj je dužnost da istraži kršenja ljudskih prava i počinioce takvog djela dovede pred lice pravde, u slučaju prisilnog nestanka, država ima i dužnost prema članovima porodice žrtve odnosno da sigurnošću utvrdi njegovo ili njeno mjesto boravka (ili, ukoliko je osoba mrtva, da pronađe njene ili njene posmrtno ostatke), što znači da postoji obaveza davanja rezultata u takvim slučajevima, inače u slučaju okrutnog i nečovječnog postupanja prema porodici nestale osobe, i sama porodica postaje žrtva kršenja člana 7. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima²¹.

II. Neuspjeh pronalazjenja pojedinačne povrede člana 7. Pakta u slučaju Prutina i ostali protiv Bosne i Hercegovine: Neprijemljiva primjena kriterija za ocjenjivanje dokaza od strane Komiteta za ljudska prava

4. U ovom slučaju, dokazano je da je Mihra Kozica morala svoga sina proglasiti mrtvim kako bi imala pravo na mjesečnu penziju. Autor predstavke tvrdi da je ovo ekstremno psihološki teret za nju²². Država nije opovrgla ove činjenice u bilo kojem od svojih podnesaka, dakle, Komitet dokazuje smatra valjanim.

5. S pravnog stajališta, Komitet je utvrdio povredu člana 2. stava 3., čitati u kombinaciji sa članovima 6., 7. i 9. Pakta. Drugim riječima, Komitet je zaključio da je došlo do povrede prava na dobivanje odštete za kršenje ljudskih prava.

6. U stvari, tu je očito još jedno flagrantno kršenje: Država zahtijeva da porodica nestale osobe mora istu da proglasi mrtvom kako bi imala pravo na dobivanje mjesečne penzije ili naknada što ima neprihvatljive posljedice, u smislu da osobu obavezuje da prizna smrt svoja srodnika iako je sudbina nestale osobe još uvijek neizvjesna. To predstavlja okrutno i nečovječno postupanje u smislu člana 7. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima.

7. Nejasno je međutim zašto Komitet nije uspio da se izjasni o tom pitanju, iako su navodi aplikanta u potpunosti potkrijepljeni dokazima, i nisu pobijeni od strane države. Ne postoji logičan odgovor na to pitanje.

²⁰ Komitet za ljudska prava, Cifuentes Elgueta protiv Chile, predstavka broj 1536/2006, presuda od 28. jula 2009. godine, individualna mišljenja članova Komiteta, Helen Keller i Fabijan Salvioli (uz izdvojeno mišljenje), paragraf 31.

²¹ O zabrani mučenja i okrutnog, nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja.

²² Pogledati stav 5.4 Mišljenja Komiteta u ovom slučaju.

8. Komitet za ljudska prava nije građansko zakonodavno tijelo koje odlučuje o pravnim tužbama. Međunarodna tijela za ljudska prava moraju donijeti odluku i primijeniti odredbe odgovarajućeg instrumenta isključivo na osnovu dokazanih činjenica u predstavljanih u predstavi (u ovom slučaju, Komitet mora tumačiti i primjenjivati odredbe Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima) .

9. Autori opisuju činjenice, a država ima mogućnost da ih pobije i skrene pažnju na druge činjenice. Nakon što su činjenice dokazane, pravni pristup stranaka je samo indikativan i ne može ograničiti ili uslovljavati rad Komiteta za ljudska prava.

10. Predstavljen je nejasan i neprecizan postupak donošenja odluke, kao što je u ovom slučaju Prutina i ostali protiv Bosne i Hercegovine, u kojem Komitet nije bio u mogućnosti odrediti direktno kršenje člana 7., na štetu autora.

11. Otkad sam se pridružio Komitet, ja sam tvrdio da je neobjašnjivo ograničena nadležnost za utvrđivanje povrede Pakta zbog nedostatke određenog pravnog zahtjeva od strane stranaka. Kad stranke iznesu činjenice u kojima su jasno predstavili takvu povredu, Komitet može i mora - na osnovu načela *Iura novit curia* - dokumentovati prekršaj u propisanom zakonskom obliku. Pravni osnov za ovu poziciju i razlog zašto ni države ni žalbe neće ostati bez odbrane može se naći u mom djelimično izdvojenom mišljenju u slučaju Anura Weerawansa protiv Šri Lanke, na koje se pozivam kako bi se izbjeglo ponavljanje²³.

12. Tijela za ljudska prava stalno primjenjuju načelo *Iura novit curia*, kao i međunarodni sudovi, na primjer Evropski sud za ljudska prava²⁴ i Inter-američki sud za ljudska prava²⁵, i to je standardna praksa u kvazi-sudskim tijelima za ljudska prava (Inter -američka komisija za ljudska prava, Afrička komisija za ljudska prava i prava naroda i bivše Evropske komisije za ljudska prava).

13. Komitet za ljudska prava mora povremeno da primjenjuje taj princip, iako ga nije pomenuo u svojem Mišljenju. U posljednjih nekoliko godina, bilo je raznih primjera pravilne primjene odredaba Pakta od strane Komiteta, na osnovu dokaza, a ne na osnovu pravnih argumenata ili konkretnih predmeta koje citira stranka²⁶.

14. Nažalost, Komitet to nije učinio u ovom slučaju Prutina i ostali protiv Bosne i Hercegovine. Ne primjenjivanje načela *Iura novit curia* proizvodi nerazumne rezultate. Ograničavanjem svoje kompetencije, Komitet nije uspio zaključiti da je došlo do pojedinačne povrede člana 7. Pakta, koja se zasniva na provjerenim činjenicama koje su naveli aplikanti akoje država nije opovrgla.

15. U svom mišljenju o slučaju Prutina i ostali protiv Bosne i Hercegovine, Komitet je trebao navesti da je zahtjev od strane države koja je primorala srodnike nestalih osoba da iste proglase mrtvim u cilju sticanja prava na mjesečnu penziju ili naknadu predstavlja nečovječno i okrutno postupanje. Na osnovu ove dokazane činjenice, postoji kršenje člana 7. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima.

---

²³ Komitet za ljudska prava, Anura Weerawansa protiv Šri Lanke, predstavka broj 1406/2005, Mišljenja od 17. marta 2009.godine, individualno mišljenje člana Komiteta g. Fabián Salvioli (djelimično izdvojeno), paragrafi 3-5.

²⁴ Pogledati, na primjer, Handyside protiv Ujedinjenog Kraljevstva, presuda od 7. decembra 1976.godine, predmet broj 5493/72, Evropski sud za ljudska prava, Serija A, broj 24, stav 41.

²⁵ Slučaj Godinez Cruz, presuda od 20. januara 1989.godine, Inter-Američki sud za ljudska prava, serija C, broj 5, stav. 172.

²⁶ Komitet za ljudska prava: Anna Koreba protiv Bjelorusije, Predstavka broj 1390/2005, Mišljenja od 25. oktobra 2010.godine; Olimzhon Eshonov protiv Uzbekistana, Predstavka broj 1225/2003, Mišljenja od 22. jula 2010.godine, paragraf 8.3; R.M. i SI protiv Uzbekistana, Predstavka broj 1206/2003, Mišljenja od 10.marta 2010.godine, paragrafi 6,3 i 9,2 (nalaz ne-kršenja); Munguwambuto Kabwe Mwamba protiv Zambija, Predstavka broj 1520/2006, Mišljenja od 10. marta 2010.godine; Mariano Pimentel i ostali protiv Filipina, Predstavka broj 1320/2004, Mišljenja od 19. marta 2007.godine, paragrafi 3 i 8.3; Willy Wenga Ilombe i Shandwe protiv Demokratske Republika Kongo, Predstavka broj 1177/2003, Mišljenja od 17.marta 2006.godine, paragrafi 5.5, 6.5 i 9; Validzhon Khalilova protiv Tadžikistana, Predstavka broj 973/2001, Mišljenja od 30. marta 2005.godine, paragraf 3.7, i Davlatbibi Shukurova protiv Tadžikistana, Predstavka broj 1044/2002, Mišljenja od 17. marta 2006.godine, paragraf 3.

16. Nadam se da će, u bliskoj budućnosti, Komitet za ljudska prava moći raspravljati o kriterijima koji regulišu primjenu zakona o individualnim predstavkama, kako bi se osiguralo da svako utvrđeno kršenje dobiva pravni tretman koji žrtve zaslužuju, koji će biti dosljedan s predmetom i svrhom Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima.

[Sastavljeno na engleskom, francuskom i španskom jeziku, tekstovi na španskom jeziku predstavljaju izvornu verziju. Nakon toga će se izdati i na arapskom, kineskom i ruskom jeziku u sklopu godišnjeg izvještaja Komiteta Generalnoj skupštini.]

Potpuna reparacija i obaveza ne ponavljanja

10. Obzirom da se ponovo vrši viktimizacija autora predstavke, zbog toga što su svoje nestale srodnike morali proglasiti mrtvima kako bi dobili odštetu, zbog posljedice neuspjeha da se istraži nestanak, stav 11. Mišljenja bi trebao da ima učinak *erga omnes*, a država je trebala biti pozvana da i dalje radi na slučajevima te vrste, ne samo u odnosu na autore ovih predavki nego i ostale rodbine nestalih osoba u slučajevima prisilnog nestanka, id a garantuje da se to neće ponovo dogoditi.

[Sastavljeno na engleskom, francuskom i španskom jeziku, tekstovi na španskom jeziku predstavljaju izvornu verziju. Nakon toga će se izdati i na arapskom, kineskom i ruskom jeziku u sklopu godišnjeg izvještaja Komiteta Generalnoj skupštini.]